

Fyra sorters förpackningar och en lag om matresterna

Berättelse

I många länder lägger man alla sopor i samma soptunna. I Sverige fungerar det annorlunda. Här delar man upp hushållssoporna i flera olika delar, och det här sättet att sortera har blivit en vanlig del av vardagen för många. Tanken är enkel: om materialen hålls isär går de att återvinna, alltså att användas på nytt i stället för att bara slängas.

En viktig del är matavfallet. Dit hör matrester som potatisskal, kaffesump, äggskal och bröd som har blivit gammalt. Sedan den 1 januari 2024 är det enligt lag obligatoriskt att sortera ut matavfall i Sverige. Lagen kom efter ett krav från EU, som vill att mer av matavfallet ska tas tillvara och inte blandas med annat avfall. I många hem lägger man matresterna i en särskild papperspåse, som sedan hämtas och kan bli till exempel biogas eller jord.

En annan stor del är förpackningarna. En förpackning är det som en vara säljs i, till exempel en mjölkkartong, en plastpåse, en glasburk eller en konservburk. Förpackningar sorteras efter vad de är gjorda av: papper och kartong, plast, glas och metall. Innan man slänger en förpackning ska den vara tom, och om den består av flera material ska man dela på dem. Ett plastlock på en glasburk hör alltså inte ihop med själva glaset, utan ska sorteras för sig. Det som till sist blir kvar, och inte går att sortera på något annat sätt, kallas restavfall.

Tidigare fick man ofta åka till en återvinningsstation med sina förpackningar. Numera har ansvaret förändrats. Från och med 2024 är det kommunerna som ansvarar för att samla in förpackningar från hushållen. Senast år 2027 ska alla kommuner ha ordnat så att man kan lämna de vanligaste förpackningarna nära sin bostad, något som kallas fastighetsnära insamling. Tanken är att det ska bli enklare att göra rätt.

En sak är lätt att blanda ihop, men hör inte hit. Glasflaskor och burkar med pant lämnar man inte i förpackningskärlen, utan i en pantautomat i affären. Då får man tillbaka några kronor. Panten är ett eget system, skilt från den vanliga sopsorteringen.

Att lära sig sortera tar lite tid i början, och reglerna kan skilja sig något mellan olika kommuner och bostäder. Men för många som bor i Sverige har det med tiden blivit en självklar liten rutin i vardagen.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
annorlunda	på ett annat sätt; inte likadant
hushållssopor	de sopor som blir kvar hemma i ett hushåll
återvinna	använda materialet en gång till i stället för att slänga det

ORD	FÖRKLARING
matavfall	matrester, t.ex. skal, kaffesump och gammalt bröd
obligatorisk	sådant man måste göra, inte får välja bort
förpackning	det som en vara säljs i, t.ex. en kartong eller burk
restavfall	det som blir kvar och inte går att sortera på annat sätt
ansvara	ha hand om något och se till att det blir gjort
fastighetsnära	nära huset eller bostaden där man bor
pant	några kronor man får tillbaka för flaskor och burkar

Läsförståelsefrågor

1. Vad är huvudtanken med att sortera soporna, enligt texten?
 1. Att soptunnorna ska se finare ut.
 2. Att materialen ska kunna användas igen i stället för att slängas.
 3. Att man ska få betalt för alla sopor.
2. Varför kom lagen om att sortera ut matavfall?
 1. För att svenskar slänger för lite mat.
 2. För att EU vill att matresterna ska komma till nytta i stället för att kastas tillsammans med övriga sopor.
 3. För att papperspåsar hade blivit billigare.
3. Vad ska man göra med en glasburk som har ett plastlock?
 1. Slänga hela burken med locket i restavfallet.
 2. Ta av locket och sortera glas och plast var för sig.
 3. Lämna den i pantautomaten i affären.
4. Hur har ansvaret för att samla in förpackningar förändrats?
 1. Numera är det kommunerna som ansvarar för insamlingen från hushållen.
 2. Numera måste varje familj själv köra soporna till en fabrik.
 3. Numera sköter affärerna all insamling av förpackningar.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Det är frivilligt att sortera ut matavfall i Sverige.
 2. Förpackningar sorteras i fyra material: papper, plast, glas och metall.
 3. Senast 2027 ska de vanligaste förpackningarna kunna lämnas nära bostaden.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Flaskor med pant lämnar man i de vanliga förpackningskärlen.
 2. Matavfall kan bli till exempel biogas eller jord.
 3. Matavfallet hämtas hemma hos hushållen en gång i veckan.
7. Texten säger att pant "hör inte hit". Förklara med egna ord varför pant inte är samma sak som att sortera förpackningar.
8. Varför kan man säga att fastighetsnära insamling gör det lättare att sortera rätt? Svara med stöd i texten.

Facit

1. Att materialen ska kunna användas igen i stället för att slängas.
1. För att EU vill att matresterna ska komma till nytta i stället för att kastas tillsammans med övriga sopor.
1. Ta av locket och sortera glas och plast var för sig.
1. Numera är det kommunerna som ansvarar för insamlingen från hushållen.
1. nej (sedan 2024 är det obligatoriskt enligt lag) b) ja c) ja
1. nej (pant lämnar man i en automat i affären) b) ja c) det står inte i texten (texten säger inget om hur ofta matavfallet hämtas)
- Exempel på svar: Pant är ett eget system. Flaskor och burkar med pant lämnar man i en automat i affären och får tillbaka pengar. Det sköts skilt från den vanliga sopsorteringen, där man i stället lägger förpackningarna i kärl.
- Exempel på svar: När man kan lämna förpackningarna nära sin bostad behöver man inte åka iväg till en återvinningsstation. Det blir enklare och mindre krångligt, och då är det lättare att göra rätt.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Konkret vardags- och samhällstext som passar för att öva ord om hem, material och regler, samt skillnaden mellan "frivilligt" och "obligatoriskt". Tema: hållbarhet, lag och vardagskultur. Fråga 6 a) och 7 tränar skillnaden mellan pant (eget retursystem) och förpackningssortering. Lyft gärna att rutinerna varierar mellan kommuner, och låt eleverna ta reda på hur det fungerar just där de bor.

Diskussionsfrågor

- Hur ser sopsorteringen ut där du bor? Är det lätt eller svårt att veta vad som ska vara var?
- Texten säger att det numera är lag att sortera ut matavfall. Tycker du att det är rimligt att ha en lag om sådant? Varför eller varför inte?
- Vad krävs för att fler människor ska orka och vilja sortera sina sopor varje dag?
- **Skriv (4 meningar):** Beskriv hur du skulle förklara den svenska sopsorteringen för någon som precis har flyttat hit. Ta med matavfall, förpackningar och pant.

Källor och faktagranskning

- Naturvårdsverket – Sortera och återvinn avfall: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/avfall/sortera-och-atervinna-avfall/>
- Naturvårdsverket – Kommuners insamling av förpackningsavfall (fastighetsnära insamling): <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/producentansvar/producentansvar-for-forpackningar/kommuners-insamling-av-forpackningsavfall-fran-hushall-och-vissa-verksamheter/>
- Avfall Sverige – Ny lagstiftning 2024 (obligatorisk utsortering av matavfall): <https://www.avfallsverige.se/aktuellt/nyheter/ny-lagstiftning-2024/>

- Sopor.nu (Förpacknings- och tidningsinsamlingen / Avfall Sverige) – Så sorterar du: <https://www.sopor.nu/>

Faktagranskad mot Naturvårdsverket och Avfall Sverige i juni 2026. Nyckelfakta: I Sverige delas hushållsavfallet upp i flera delar, bland annat matavfall, restavfall (det som blir kvar) och förpackningar av papper/kartong, plast, glas och metall. Sedan den 1 januari 2024 är det obligatoriskt enligt lag att sortera ut matavfall; kravet bygger på EU:s avfallsdirektiv (2008/98/EG). Från och med 2024 har kommunerna tagit över ansvaret för att samla in förpackningsavfall från hushållen. Insamlingen kan fram till slutet av 2026 ske vid lättillgängliga insamlingsplatser eller fastighetsnära; senast den 1 januari 2027 ska alla kommuner ha infört fastighetsnära insamling av de vanligaste förpackningarna (papper, plast, metall, glas) nära bostaden. Förpackningar ska tömmas och sköljas vid behov, och olika material (t.ex. plastlock på en pappersförpackning) ska skiljas åt innan de sorteras. Glasflaskor och burkar med pant lämnas separat i butikens pantautomat – panten är ett eget retursystem och ska inte blandas ihop med förpackningsåtervinningen. OSÄKERHET/VARIATION: Exakta rutiner, kärl och hämtning skiljer sig mellan kommuner och bostadsformer; även färgerna på sorteringskärl varierar. Texterna skriver därför "ofta" och "i många kommuner" och anger årtal (2024, 2027) vid lag- och tidsuppgifter.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.